

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (Магістерський)
Кафедра	Рисунок	Рік навчання	1
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Обов'язкова
Спеціальність	022 Графіка	Семестри	1

Рисунок

Семестр 1 (осінь 2023)

11 вересня — 14 грудня

Викладач Сердюк Олександр Михайлович, доцент

E-mail sikejros@i.ua

Заняття За розкладом дистанційно

Г18-1: середа 9.50-12.20, п'ятниця 9.00-10.35, ауд 25 (корп. 1)

Г18-2: четвер 10.45–15.30 ауд. 25 (1 корпус)

Адреса ауд. 32, поверх 2, корпус 1, вул. Мистецтв 8

Телефон (057) 706-02-81 (кафедра рисунка)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Заняття та консультації з викладачем відбуваються згідно розкладу у визначені дні та години у групі месенджера «Telegram». Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є листування електронною поштою та месенджера «Telegram». В разі необхідності додаткової консультації, ескізи робіт студентів можуть бути надіслані на пошту викладача. Умови листування:

1) у листі обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (Рисунок) та ім'я автора — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище, назва дисципліни, тема завдання*.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою для вивчення дисципліни «Рисунок» є певний обсяг знань з креслення, перспективи, пластичної анатомії. Студент отримує повну підтримку при опрацюванні матеріалу вибіркової дисципліни та підготовки у практичній роботі.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Показ робіт із методичного фонду. Ознайомлення студентів з електронними версіями матеріалу з класичного та сучасного світового рисунка та застосування додаткової літератури з дисципліни.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Виконання завдань потребує наступні матеріали: мольберт, папір для м'якого матеріалу (розмір згідно композиції), олівці, сепія, сангіна, вугілля, соус.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Мета: формування образного композиційного мислення, розвинутого у результаті постійної праці над осмисленням змісту завдання; розвиток вміння виразити пластику та пропорції конкретної натури в його багатстві та цільності складових елементів (простір, середовище, об'ємна форма, освітлення, взаємодія предметів, фактура матеріалу, індивідуальна характеристика).

Завдання дисципліни — забезпечити відповідну професійну підготовку майбутніх художників-графіків. Дисципліна вміщує вивчення теоретичних та практичних закономірностей, засобів та технічних навичок рисунка при вивченні основ художньої творчості, пов'язаних з практичним їх застосуванням. Практичний курс будується на послідовному вивченні теоретичного матеріалу.

Глибоке критичне освоєння художньої спадщини допомагає творчому зростанню молодого художника, підвишуючи його культуру та художній смак. З цією метою аналізуються рисунки майстрів і виконуються копії з них.

Студенти мають надбати вміння виконувати начерки з натури, що рухається, і короткочасні рисунки, формуючи навички у початкового художника до постійного огляду навколишньої середовища; вміння на основі придбаних знань малювати по уяві та пам'яті, що має особливе значення для творчої діяльності митця; вільно володіти технічними засобами відображення, що сприяє розвитку індивідуальних можливостей художника у відтворенні його творчих задумів.

Задачі дисципліни будуються на зв'язку теоретичних основ та практичного виконання курсу.

Дисципліна покриває такі компетентності:

ІК Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми у галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації творів мистецтва під час практичної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

ЗК6. Здатність діяти соціально, відповідально та свідомо.

СК1. Здатність переосмислювати базові знання, демонструвати розвинену творчу уяву, використовувати власну образно-асоціативну мову при створенні художнього образу.

СК6. Здатність володіти інноваційними методами та технологіями роботи у відповідних матеріалах (за спеціалізаціями).

СК7. Здатність створювати затребуваний на художньому ринку суспільно значущий продукт образотворчого мистецтва.

Програмні результати навчання

У результаті навчання студенти мають:

ПРН3. Володіти інноваційними методами та технологіями роботи у відповідних матеріалах (за спеціалізаціями).

ПРН4. Представляти формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства.

ПРН15. Планувати професійну діяльність у сфері образотворчого мистецтва, відповідно до потреб і запитів суспільства та ринку.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом, що ухвалений методичною радою ХДАДМ, вона вивчається студентами протягом 1-го року, 2-х семестрів (11 кредити ECTS 330 навчальних годин, у тому числі 75 – аудиторних занять та 255 самостійних).

Курс має 4 змістовні модулі, 9 тем.

1 курс, 1 семестр

Змістовний модуль 1. Копія рисунку напівлежачої оголеної жіночої моделі у русі.

Завдання 1. Композиційне творче завдання: рисунок «Натюрморт у інтер'єрі». 60 см по меншій стороні (вільна техніка)

Завдання 2. Копія рисунку лежачої оголеної моделі у складному русі.

Завдання 3. Копія рисунку лежачої оголеної моделі у складному русі.

Змістовний модуль 2. Копія рисунку оголеної чоловічої моделі у складному русі в інтер'єрі.

Завдання 1. Копія рисунку оголеної чоловічої моделі у складному русі в інтер'єрі з предметним оточенням.

Завдання 3. Екзаменаційне завдання: Копія рисунку оголеної чоловічої моделі, лежачої у складному русі.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Метод повідомлення нових знань — практична робота в процесі виконання серії завдань. Основна форма вивчення курсу — практичні завдання.

Основна форма вивчення курсу — комбінація практичної академічної і творчої роботи при виконанні

поза аудиторних завдань в контексті учбового курсу.

Мета запропонованих завдань — вправи побудовані за принципом послідовного ускладнення учбових задач, пов'язаних між собою смисловим навантаженням.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних переглядів етапів процесу роботи виконаних завдань.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі екзаменаційних переглядів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Дисциплінарна та організаційна відповідальність. Викладач несе відповідальність за координацію процесу занять, а також створення атмосфери, сприятливої до відвертої дискусії та пошуку необхідних питань з дисципліни. Особливу увагу викладач повинен приділити досягненню програмних результатів навчання дисципліни. В разі необхідності викладач має право на оновлення змісту навчальної дисципліни на основі найновіших досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, про що повинен попередити студентів. Особисті погляди викладача з тих чи інших питань не мають бути перешкодою для реалізації студентами процесу навчання.

Викладач повинен створити безпечні та комфортні умови для реалізації процесу навчання особам з особливими освітніми потребами (в межах означеної аудиторії).

Міжособистісна відповідальність. У разі відрядження, хвороби або іншої важливої причини, викладач має право перенести заняття на інший день за умови узгодженості з адміністрацією та існуючим розкладом занять. Про дату, час та місце проведення занять викладач інформує студентів через старосту групи.

ПРАВИЛА ЗДОБУВАЧА

Під час занять студенти повинні обов'язково вимкнути звук мобільних телефонів. За необхідності студент має право на дозвіл вийти з аудиторії. Вітається власна думка з теми заняття, яка базується на аргументованій відповіді та доказах, зібраних під час практичних або самостійних занять.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Недопустимі пропуски занять без поважних причин (причини пропуску мають бути підтверджені необхідними документами або попередженням викладача). Не вітаються запізнення на заняття. У разі пропуску занять, студент має самостійно опрацювати матеріали тем і підтвердити їх опанування відповідними нотатками, а також практичною роботою. Довгострокова відсутність студента на заняттях без поважних причин дає підстави для незаліку з дисципліни і його можливого подальшого відрахування. Додаткові заняття з такими студентами не передбачені. Відсутність практичних завдань на поточних переглядах безпосередньо впливає на зниження підсумкової оцінки (мінус 3 бали за кожний пропуск).

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Під час навчання студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю визначено плагіат – тобто суттєве запозичення або копіювання в практичній роботі чужих матеріалів, студент не отримає бали за тему. Він зобов'язаний її переробити, в цьому випадку нараховується лише 50% від максимальної кількості балів за цю частину. Якщо факт академічної недоброчесності зафіксований на екзаменаційному перегляді — студент максимально отримує тільки ті бали, що були

зараховані за попередні етапи контролю. **Корисні посилання:** <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>
<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

№ тижня	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
1	1	практичні	Композиційне творче завдання «натюрморт у інтер'єрі». Пошук композиційного та графічного вирішення (ескізи) .	10	Поточний перегляд	
2	1	практичні	Затвердження ескізу, вихід на формат.		Поточний перегляд	
3	1	практичні	Завершення завдання, доведення графічного листа до максимально виразної графічної стадії.		Поточний перегляд	
4	2	практичні	Копія рисунку оголеної напівлежачої жіночої постаті у складному русі. Затвердження зразка для копії. Побудова пропорцій та руху фігури у великому форматі.	24	Поточний перегляд	
5		практичні	Анатомічний аналіз і робота над уточненням пропорцій, силуетів копії		Поточний перегляд	
6		практичні	Робота над виявленням форми за допомогою тону. Пошук тонального рішення.		Поточний перегляд	
7		практичні	Завершення графічного листа: тональне врівноваження та організація, завершення моделювання основних вузлів, узагальнення деталізації усього графічного листа.		Поточний перегляд	
8	3	практичні	Копія рисунку оголеної напівлежачої жіночої постаті у складному русі. Затвердження зразка для копії. Побудова пропорцій та руху фігури у великому форматі.	20	Модульний перегляд	
9		практичні	Анатомічний аналіз і робота над уточненням пропорцій, силуетів копії.		Поточний перегляд	
10		практичні	Робота над виявленням форми за допомогою тону. Пошук тонального рішення.		Поточний перегляд	
11	4	практичні	Копія рисунку оголеної чоловічої моделі у складному русі в інтер'єрі з предметним оточенням. Затвердження рисунку для копії. Пошуки композиційного рішення фігури та інших елементів постановки.	18	Поточний перегляд	

			Затвердження рішення формату. Акцентування на пластичне рішення жіночої фігури.			
12		практичні	Побудова пропорцій та руху фігури у форматі.		Поточний перегляд	
13		практичні	Початок роботи над виявленням форми за допомогою тону. Пошук тонального рішення.		Поточний перегляд	
14		практичні	Продовження роботи над формою та тональним вирішенням. Завершення роботи.		Поточний перегляд	
15	5	практичні	Екзаменаційне завдання: Копія рисунку оголеної чоловічої моделі, напівлежача у складному русі. Завершення графічного листа: тональне врівноваження та організація, завершення моделювання ключових вузлів, узагальнення деталізації усього графічного листа.	18	Поточний перегляд	
			Затвердження рисунку для копії. Пошуки композиційного рішення фігури та інших елементів постановки. Затвердження рішення формату. Акцентування на пластичне рішення жіночої фігури.			
			Побудова пропорцій та руху фігури у форматі.			
			Початок роботи над виявленням форми за допомогою тону. Пошук тонального рішення.			
			Продовження роботи над формою та тональним вирішенням. Завершення роботи.			
16			Разом за семестр			
				90	Екзаменаційний перегляд	

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Відмінно (90-100 балів, А): Рисунок виконано бездоганно як в цілому, так і з точки зору графічного виконання окремих його елементів та деталей:

- точне, безпомилкове розташування усього зображення та його елементів в аркуші паперу;
- визначено та передано рух зображеного об'єкту та його розташування відносно інших предметів автора;
- вірне зображення пропорційних співвідношень одного об'єкту до іншого, окремих деталей до цілого;
- точна передача конструкції об'єкту зображення, переконлива передача форми об'єктів засобами лінійної та повітряної перспективи, використанням законів світлотіні, тону і тональних співвідношень;
- висока технічна майстерність, професіоналізм.

Це найвищий рівень виконання навчального (академічного) завдання: при виконанні усіх перелічених вимог рисунок виглядає дуже майстерним, естетичним, відчувається певна натхненність при виконанні завдання.

Добре (82–89 балів, B; 75–81 балів, C). Рисунок виконано добре як з точки зору загального естетичного сприйняття, так і з точки зору графічного виконання:

- добре розташування на аркуші паперу;
- непогано передано рух зображеного об'єкту та його розташування відносно інших предметів;
- добре передано пропорційне співвідношення одного об'єкту до одного, окремих деталей до цілого;
- проаналізовано конструкцію об'єкту засобами лінійної та повітряної перспективи;
- непогане використання графічного матеріалу, висока технічна майстерність, помітні добрі навички у передачі зображення.

Добре виконаний рисунок, але є недосконале виконання елементів.

Задовільно (64-74 балів D; 60-63, E). Рисунок виконано достатньо непогано з точки зору графічного виконання окремих його елементів і деталей:

- непогане використання графічного матеріалу, технічна майстерність, помітні добрі навички у передачі зображення.
- непогане розташування усього зображення в аркуші паперу;
- невиразно визначено і передано рух зображеного об'єкту;
- не зовсім точно зображення пропорційних співвідношень;
- присутні помилки у передачі форми об'єктів;
- недосконале використання графічного матеріалу;

Задовільно виконаний рисунок, але помітно недосконале виконання одного або декількох елементів, порушення послідовності виконання рисунка

Незадовільно (35-59 балів, FXF). Рисунок виконано незадовільно з точки зору графічного виконання:

- суттєві недоліки у розташуванні усього зображення в аркуші паперу;
- погано передано рух зображеного об'єкту;
- є суттєві помилки у зображенні пропорційних співвідношень;
- недосконала передача конструкції об'єкту зображення;
- слабка технічна майстерність;

Задовільно виконаний рисунок, але помітно недосконале виконання одного або декількох елементів, порушення послідовності виконання рисунка.

Незадовільно (1–34 балів, F). Рисунок виконано незадовільно з точки зору графічного виконання:

- суттєві недоліки у розташуванні усього зображення в аркуші паперу;
- погано передано рух зображеного об'єкту;
- є суттєві помилки у зображенні пропорційних співвідношень;
- недосконала передача конструкції об'єкту зображення;
- слабка технічна майстерність;
- Незадовільно виконаний рисунок, є суттєві порушення послідовності виконання рисунка.

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність студента, та творчий підхід під час практичних занять (1-3), виставкова участь у фестивалях та конкурсах (5–8), а також участь у житті групи (1–3). Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аничкин Б.А. Стереоперспектива (Теоретические и практические стереоскопии чертежей): в двух частях. , 1985.
2. Барчай Е. Анатомия для художников. 1977.
3. Рабинович М.И. Пластанатомия человека, четвероногих животных и птиц и ее применение в рисунке. 1971.
4. Рабинович М.И. Пластанатомия человека, четвероногих животных и птиц и ее применение в рисунке. — 2-е изд., переработанное и дополненное. 1978.
5. Рабинович М.И. Пластанатомия и изображение человека на ее основах: учебное пособие. Рисунок в высшей художественной школе, 1987.
6. Сухенко В.О. Рисунок: навчальний посібник. 2004.
7. Федоров М.В. Рисунок и перспектива. 1960.
8. Bammes G. Der nackte Mensch. — Dresden: Veb Verlag der Kunst, 1982.
9. Гицеску Г. Пластическая анатомия. — В 3 т. — Бухарест: Меридиан, 1963.
10. Кузнецов Ю. И. Рисунки Рубенса. 1974.
11. Ли Н. Г. Рисунок. Основы учебного академического рисунка. 2007.
12. Панофский Э. Перспектива как «символическая форма». 2004.
13. Радлов Н. Э. Рисование с натуры. 1978.
14. Райдер Э. Полное руководство по рисованию фигуры человека. 2002.
15. Сидоров А.А. Рисунок старых мастеров. 1990.
16. Чоботов І. П. Харківська школа рисунку. 2017
17. Mayner F. Kunstleranatomie. — Leipzig, 1958.

Інформаційні ресурси

1. Баммес Готфрид. Искусство и Дизайн // Пластическая анатомия для художника [Der nackte Mensch] — издано в 1985 г. — режим доступа: <http://lib.rus.ec/b/195959>
2. График // Уроки рисунка. Анатомии для художников — режим доступа: <http://www.grafik.org.ru/anatomy.html>
3. Дом исторической анатомии — режим доступа: <http://dodinjenya.mylivepage.ru/file/2600> Дом исторической анатомии
4. Образовательные ресурсы Интернета — Искусство // Пластическая анатомия человека, четвероногих животных и птиц и ее применение в рисунке. Рабинович М.Ц. — режим доступа: <http://www.alleng.ru/d/art/ris027.htm>
5. Пластическая анатомия человека для художников — режим доступа: http://dodinjenya.mylivepage.ru/file/2622_Пластическая анатомия человека для художников.
6. Танк Вильгельм. Анатомия животных для художников / Пер с нем. Т. Седёлкиной. 2004. — 156, с. ил. — режим доступа: <http://dreamoon.narod.ru/tank.htm>